

טיבו של הציווי ההלכתי:
טעויות וקונפליקטים – בין ר' אליעזר לר' יהושע
(יבנה וחכמיה, שיעור 8)

[א] טעויות הלכתיות: פסח ומילה בשבת

1. תוספתא שבת טו, י

אמר ר' שמעון ... על מה נחלקו? על מי שהיה לו [תינוק] למול בערב שבת ומלו בשבת, שר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר. אמר לו ר' אליעזר: אי אתה מודה במי שהיה לו למול אחר שבת ומלו בשבת שהוא חייב שהחליף את זמנו? אמר לו ר' יהושע: לא אם אמרת במי שהיה לו למול אחר שבת ומלו בשבת שהוא חייב, שאינו בקום מול, תאמר במי שהיה לו למול ערב שבת ומלו בשבת יהא חייב, שכן בקום מול...

2. משנה פסחים ו, ה

הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת חייב עליו חטאת, ושאר כל הזבחים ששחטן לשם פסח אם אינן ראויים חייב ואם ראויים הן ר' אליעזר מחייב חטאת ר' יהושע פוטר.

3. משנה תרומות פרק ח

[1] האשה שהיתה אוכלת בתרומה באו ואמרו לה מת בעליך או גרשיך וכן העבד שהיה אוכל בתרומה ובאו ואמרו לו מת רבך או מכרך לישראל או נתנך במתנה או עשאך בן חורין וכן כהן שהיה אוכל בתרומה ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה ר' אליעזר מחייב קרן וחומש ר' יהושע פוטר.
[2] היה עומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה כל הקרבנות שהקריב על גבי המזבח פסולים ור' יהושע מכשיר נודע שהוא בעל מום עבודתו פסולה.

4. משנה שבת יט, א

אמר רבי אליעזר: כורתים עצים לעשות פיהמים ולעשות ברזל. כלל אמר רבי עקיבה: כל מלאכה שאיפשר לה ליעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת, מילה שאי אפשר לה להיעשות מערב שבת דוחה את השבת.

5. משנה פסחים ו, א

אלו דברים בפסח דוחין את השבת: שחיטתו וזריקת דמו ומיחוי קרביו והקטר חלביו. אבל צלייתו והדחת קרביו אינן דוחים. הרכיבו והבאתו מחוץ לתחום וחתרכת יבלתו אינן דוחים. רבי אליעזר אומר דוחים.

[ב] דילמות הלכתיות: טימא תרומה וחלה טמאה בפסח

6. משנה תרומות פרק ח

חבית שנשברה בגת העליונה התחתונה טמאה מודה ר' אליעזר ור' יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל ואם לאו:
ר' אליעזר אומר תרד ותיטמא ואל יטמאנה בידי וכן חבית של שמן שנישפכה
מודה ר' אליעזר ור' יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל, ואם לאו:

ר' אליעזר אומר תרד ותיבלע ואל יבלעינה בידיו.

על זו ועל זו אמר רבי יהושע לא זו היא תרומה שאני מוזהר עליה מלטמאה, אלא מלאכלה ובל תטמאה.
היה עובר ממקום למקום וככרות שלתרומה בידו. אמר לו נוכרי תן לי אחת מהן ואטמא, ואם לא הרי אני מטמא את כולם.
ר' אליעזר אומר יטמא את כולן ואל יתן לו אחת מהן. ר' יהושע אומר יניח לפניו אחת על הסלע.

7. משנה פסחים ג, ג

כיצד מפרישין חלת טומאה ביום טוב?

ר' אליעזר אומר: אל תקרא לה שם עד שתיאפה

בן בתירה אומר: תטיל לצונים

אמר ר' יהושע: לא זה הוא חמץ שמוזהרים עליו בכל יראה ובל ימצא,

אלא מפרשתה ומנחתה עד הערב, ואם החמיצה החמיצה.